

Instanța de fond: Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani (jud: G.Ciobanu)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: M.Guzun, V.Clima, G.Dașchevici)

DECIZIE

29 ianuarie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintelui ședinței, judecătorul
judecătorii

Tamara Chișca-Doneva
Maria Ghervas
Iurie Bejenaru
Nicolae Craiu
Nina Vascan

examinând recursul depus de Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari,

în cauza de contencios administrativ la cererea de chemare în judecată depusă de Galina Chirinciuc împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova și Anatol Munteanu, secretar general de stat în cadrul Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la anularea actului administrativ și constatarea faptului încălcării drepturilor,

împotriva deciziei din 08 iulie 2020 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins recursul depus de Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari, împotriva încheierii din 06 decembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani și s-a respins apelul depus de Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari, împotriva hotărârii din 06 decembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani,

c o n s t a t ă:

La 20 iunie 2018, Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova și Anatol Munteanu, secretar general de stat în cadrul Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la anularea actului administrativ și constatarea faptului încălcării drepturilor.

În motivarea cererii de chemare în judecată, reclamanta a relatat că la 17 aprilie 2001 i-a fost eliberată Licența nr. 159, pentru desfășurarea activității notariale în municipiul Chișinău.

Prin ordinul Ministerului Justiției al Republicii Moldova nr.808 din 09 octombrie 2017, a fost reinvestită cu împuterniciri de exercitare a activității notariale, fiind făcută o mențiune în acest sens în Registrul de stat al notarilor, însă fără indicarea unui termen limită de activitate ca notar.

La 02 mai 2018 Anatol Munteanu, care deținea funcția de secretar general de stat în cadrul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, a emis ordinul nr. 298 din aceeași dată, privind încetarea activității notarului Galina Chirinciuc.

Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari a precizat că a luat cunoștință de ordinul enunțat la 11 mai 2018, dată la care a fost publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Invocând ilegalitatea ordinului nr. 298 din 02 mai 2018 și bazându-se de prevederile art. 14 din Legea contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000, la 17 mai 2018 a depus cerere prealabilă la Guvernul Republicii Moldova, prin care a solicitat anularea acestuia.

Prin răspunsul nr.05/1164 din 22 mai 2018 al Ministerului Justiției al Republicii Moldova, cererea prealabilă a fost respinsă ca nefondată și lipsită de temei juridic.

Având în vedere cele menționate, Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari a punctat asupra ilegalității actului administrativ contestat pe care îl consideră emis contrar normelor imperative stabilite în Constituția Republicii Moldova, Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Legea nr. 69 din 14 aprilie 2016 cu privire la organizarea activității notarilor.

Mai mult, reclamanta a relatat că ordinul nr. 298 din 02 mai 2018 a fost emis de o persoană neîmputernicită, or, conform legislației în vigoare ordinul privind încetarea activității notarului se emite de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, dar nu de secretarul general de stat al Ministerului Justiției.

Totodată, a susținut că în cazuri anterioare similare litigiului examinat, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a adoptat o soluție contrară celei din prezenta cauză.

În acest sens, reclamanta a invocat ordinul nr. 44 din 10 februarie 2011 cu privire la abrogarea ordinului Ministrului Justiției nr. 107 din 18 martie 2009, prin care s-a oferit eficiență Hotărârii Curții Constituționale nr. 30 din 23 decembrie 2010 privind controlul constituționalității art. 16 alin. (1) lit. g) din Legea cu privire la notariat nr.1453-XV din 08 noiembrie 2002.

Reclamanta a afirmat că ordinul abrogat constata faptul încetării activității unui notar din motivul atingerii vârstei de 65 de ani.

Mai mult, reclamanta a susținut că și în cazul altor notari, a căror activitate a încetat în baza acestui motiv, s-a decis restabilirea acestora în funcția de notar ulterior hotărârii Curții Constituționale din 23 decembrie 2010, aceștia activând până în prezent.

Astfel, ordinul contestat încalcă principiul neretroactivității legii civile, potrivit căruia trecutul scapă acțiunii legii noi. Noua lege nu poate aduce atingere situațiilor juridice constituite, modificate sau stinse anterior intrării în vigoare a legii noi și nici nu poate anula efectele juridice produse înainte de intrarea ei în vigoare.

Acest principiu a fost consacrat și în jurisprudența Curții Europene, în special în cauza Azienda Agricola Silverfunghi SAS și alții v. Italia, Hotărâre din 24 iulie 2014, unde Curtea Europeană a constatat o încălcare a articolului 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Reclamanta a menționat că deoarece ordinul contestat a lipsit-o de orice venit din activitatea notarială, acesta îi încalcă și dreptul de proprietate.

În sensul Convenției Europene a Drepturilor Omului și al Primului Protocol adițional la Convenție, activitatea notarială reprezintă un bun, care se bucură de protecția dreptului de proprietate și venitul obținut din această activitate. Din acest motiv, în opinia reclamantei lipsirea sa, prin ordinul Ministerului Justiției nr. 298 din 02 mai 2018 de dreptul de a practica activitatea de notar reprezintă o expropriere.

Aici, reclamanta a invocat existența și a unei speranțe legitime de a desfășura activitatea notarială pe un termen nelimitat, care la fel se bucură de protecția dreptului de proprietate.

Referitor la încălcarea interdicției nediscriminării, Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari a menționat că este interzisă orice discriminare pe criteriu de vârstă. Iar, deoarece încetarea activității sale de notar a avut la bază criteriul de vârstă, în cazul său acest principiu a fost încălcat.

În continuare, reclamanta a pretins că în cazul examinat au fost aplicate de o manieră abuzivă prevederile Legii nr.1153 din 11 aprilie 1997 cu privire la notariat.

Astfel, în argumentarea acestei concluzii, reclamanta a susținut că orice notar numit în funcție până la data de 06 martie 2009, când prin Legea nr. 300 din 25 decembrie 2008 a fost amendat articolul 16 alin. (1) din Legea nr. 1453 din 08 noiembrie 2002 cu privire la notariat, acesta fiind completat cu o nouă literă, și anume litera g), care stabilea încetarea activității notariale în cazul împlinirii de către titular a vârstei de 65 de ani, avea o speranță legitimă de a exercita activitatea notarială pe un termen nelimitat, de vreme ce anterior acestui amendament nu exista niciun termen pentru practicarea activității notariale.

Mai mult, reclamanta a susținut că articolul 87 din Legea cu privire la notariat nr.1453 din 8 noiembrie 2002 stabilea, că persoanele care la data intrării în vigoare a prezentei legi dispun de licență pentru activitate notarială, sunt în drept să activeze în continuare ca notari în baza acestor licențe.

Tot aici, a subliniat că aceeași regulă se conține și în articolul 70 alin. (4) din Legea privind organizarea activității notarilor nr. 69 din 14 aprilie 2016, potrivit căruia, persoanele, care la data intrării în vigoare a prezentei legi, dispun de licență pentru activitatea notarială, au dreptul să activeze în continuare ca notari în baza acesteia.

Astfel, concluzionând reclamanta a conchis că aceste prevederi au fost ignorate de către secretarul general de stat al Ministerului Justiției al Republicii Moldova la emiterea ordinului nr. 298 din 02 mai 2018 privind încetarea activității notarului Galina Chirinciuc.

În susținerea concluziei menționate, Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari a reiterat că licența de desfășurare a activității notariale i-a fost eliberată la 17 aprilie 2001, iar la data de 09 octombrie 2017, prin ordinul nr. 808, în baza articolelor 36 alineatele (1) și (2), 41 alin. (8) din Legea privind organizarea

activității notarilor nr. 69 din 14 aprilie 2016, a fost reinvestită în funcția de notar, fără ca Ministerul Justiției al Republicii Moldova să precizeze, până când sunt valabile împuternicirile sale.

În acest context, a susținut că în anul 2001, când i s-a eliberat licența pentru desfășurarea activității notariale, Legea cu privire la notariat nr.1153 din 11 aprilie 1997, nu stabilea că licența pentru desfășurarea activității notariale încetează în cazul atingerii vârstei de 65 de ani. Mai mult, art. 13 din Legea cu privire la notariat nr.1453 din 08 noiembrie 2002 prevedea că licența de desfășurare a activității notariale se eliberează de Ministrul Justiției pe un termen nelimitat.

Astfel, norma art. 16 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 1453 din 08 noiembrie 2002 cu privire la notariat, care reglementează faptul, că activitatea notarială încetează la atingerea vârstei de 65 de ani, este aplicabilă doar notarilor investiți ulterior intrării în vigoare a Legii nr. 300 din 25 decembrie 2008 pentru modificarea și completarea Legii nr. 1453 din 8 noiembrie 2002.

În aceeași ordine de idei, reclamanta a relevat că legislatorul a stabilit, în mod expres, faptul că licența pentru desfășurarea activității notariale se eliberează de către Ministrul Justiției. Totodată, încetarea activității notarului se dispune, la fel, prin ordinul Ministrului Justiției. Însă, în pofida celor enunțate, în cazul său ordinul privind încetarea activității notariale este semnat de secretarul general de stat din cadrul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, contrar prevederii, care îi cere Ministrului Justiției să constate faptul încetării activității notariale.

Reclamanta Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari a solicitat anularea ordinului cu privire la încetarea activității notarului Galina Chirinciuc nr. 298, emis la data de 02 mai 2018, de către secretarul general de stat Anatolie Munteanu, publicat în Monitorul Oficial la data de 11 mai 2018; stabilirea faptului încălcării drepturilor Galinei Chirinciuc, prin prisma încălcării principiului nediscriminării, egalității în fața legii, aplicării diferențiate a legii și hărțuirii, prin restabilirea situației anterioare încălcării drepturilor sale, cu declararea ilegalității/nulității actului discriminatoriu adoptat - a ordinului cu privire la încetarea activității notarului Galina Chirinciuc nr. 298, emis la data de 02 mai 2018 (f.d. 1-24, vol. I).

La 04 iulie 2018 Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari, a depus supliment la cererea de chemare în judecată, prin care suplimentar a solicitat suspendarea executării ordinului cu privire la încetarea activității notarului Galina Chirinciuc nr. 298 din 02 mai 2018, emis de către secretarul general de stat Anatolie Munteanu, publicat în Monitorul Oficial la data de 11 mai 2017, în scopul prevenirii unor pagube iminente (f.d. 49-51, vol. I).

Prin încheierea din 06 iulie 2018 a Judecătoriei Chișinău sediul Centru, a fost respinsă ca neîntemeiată cererea depusă de reclamanta Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari cu privire la suspendarea executării ordinului cu privire la încetarea activității notarului nr. 298, emis la 02 mai 2018, de către secretarul general de stat Anatolie Munteanu (f.d. 52-53, vol. I).

Prin încheierea din 06 decembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani s-au declarat inadmisibile cerințele înaintate de Galina Chirinciuc împotriva

secretarului general de stat al Ministerului Justiției, Anatolie Munteanu cu privire la anularea ordinului nr. 298 din 02 mai 2018 și stabilirea faptului încălcării drepturilor reclamantei (f.d. 228-229, vol. I).

Prin hotărârea din 06 decembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani acțiunea înaintată de către Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari a fost respinsă ca neîntemeiată (f.d. 230; vol. I, 23-32, vol.2).

La data de 12 decembrie 2019, Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari, a depus recurs împotriva încheierii din 06 decembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, solicitând casarea integrală a acesteia (f.d. 1-20, vol. II).

Totodată, la data de 12 decembrie 2019, Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Lazari Constantin, a depus cerere de apel împotriva hotărârii din 06 decembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, solicitând casarea integrală a hotărârii primei instanțe, cu adoptarea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii (f.d. 21-22, vol. II).

Prin decizia din 08 iulie 2020 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins recursul depus de Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari, împotriva încheierii din 06 decembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani și apelul depus de Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari, împotriva hotărârii din 06 decembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani (f.d.142-153, Vol.II).

La 14 iulie 2020, Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari a depus, prin intermediul poștei electronice, recurs împotriva deciziei din 08 iulie 2020 a Curții de Apel Chișinău (f.d.154-156), iar la 04 septembrie 2020 a prezentat motivarea recursului pe suport de hârtie, cu semnătura olografă, prin care a solicitat citarea participanților la proces pentru a se expune asupra litigiului și a prezenta probe în susținerea argumentelor aduse, casarea deciziei instanței de apel și emiterea unei noi decizii de admitere integrală a acțiunii (162-177, Vol.II).

În susținerea recursului, recurenta a indicat motivele de drept și de fapt invocate în cererea de chemare în judecată și în cererea de apel anexate la materialele cauzei, suplimentar a menționat, că instanța de apel nu a examinat cauza sub toate aspectele, a aplicat eronat normelor de drept material și procedural, adoptând astfel o decizie ilegală și neîntemeiată, fapt ce a dus la încălcarea dreptului său la un proces echitabil.

Totodată, recurenta a invocat că decizia instanței de apel nu respectă exigențele în materie de motivare a unei hotărâri judecătorești, precizând că obligația instanței de a-și motiva hotărârea face parte din câmpul de aplicare al dreptului la un proces echitabil, garantat de articolul 6 CEDO.

La fel, în motivarea recursului, Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari a făcut trimitere la prevederile Legii nr.1153 din 11 aprilie 1997 cu privire la notariat și ale Legii nr.1453 din 08 noiembrie 2002 cu privire la notariat, care reglementează cazurile când activitatea notarului încetează de drept.

Aici recurenta a subliniat că prevederile acestor legi nu stabilesc încetarea activității notarului în cazul atingerii vârstei de 65 de ani.

În această ordine de idei, a punctat că între anii 1999-2002, nu a existat vreun asemenea motiv de încetare a activității notariale, iar prin ordinul Ministrului Justiției notarii erau confirmați în funcție pe un termen nelimitat.

Prin urmare, odată ce prevederile acestor Legi nu conțin în textul lor un asemenea motiv de încetare a activității notariale, dreptul aplicabil cazului a fost interpretat eronat de către instanța de apel.

Tot aici, recurenta consideră că instanța de apel greșit a concluzionat și asupra faptului că între cauza Eugeniei Dohocher împotriva Ministerului Justiției și prezentul litigiu nu există similitudini.

În susținerea argumentului enunțat, recurenta a indicat că pentru ambele cazuri este similar faptul aplicării Legii cu privire la notariat nr. 1453 din 08 noiembrie 2002, precum și faptul lipsei vreunui termen de practicare a activității notariale.

Subsidiar a invocat Hotărârea Curții Constituționale nr.30 din 23 decembrie 2010 privind controlul constituționalității, art. 16 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 1453-XV din 08 noiembrie 2002 cu privire la notariat, potrivit căruia, motivul de încetare a activității notariale stabilit la articolul 16 alin. (1) lit. g) din aceeași Lege, este aplicabil doar notarilor investiți ulterior intrării în vigoare a Legii nr.300 din 25 decembrie 2008 pentru modificarea și completarea Legii nr. 1453 din 8 noiembrie 2002 cu privire la notariat.

Totodată, recurenta a notat că argumentele indicate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova pe parcursul judecării cauzei, în susținerea poziției asupra litigiului sunt neîntemeiate și invocate în scopul ducerii în eroare a instanței de judecată.

Prin Legea nr. 116 din 19 iulie 2018 a fost adoptat Codul administrativ al Republicii Moldova.

În conformitate cu art. 257 alin. (1) din Codul administrativ, prezentul cod intră în vigoare la 01 aprilie 2019.

În conformitate cu art. 258 alin. (3) din Codul administrativ, procedurile de contencios administrativ inițiate până la intrarea în vigoare a prezentului cod se vor examina în continuare, după intrarea în vigoare a prezentului cod, conform prevederilor prezentului cod. Prin derogare, admisibilitatea unei astfel de acțiuni în contenciosul administrativ se va face conform prevederilor în vigoare până la intrarea în vigoare a prezentului cod. Prevederile prezentului alineat se vor aplica corespunzător pentru procedurile de apel, de recurs și de contestare cu recurs a încheierilor judecătorești.

Din sensul normei de drept enunțate urmează că, legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale.

În conformitate cu art. 244 alin. (1) Cod administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

În conformitate cu art. 245 Cod administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Decizia din 08 iulie 2020 a Curții de Apel Chișinău a fost notificată recurenteii la data de 12 august 2020, fapt ce se confirmă prin extrasul din poșta electronică, anexat la materialele cauzei (f. d. 157, vol.II).

Astfel, recursul depus de Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari, împotriva deciziei din 08 iulie 2020 a Curții de Apel Chișinău, la data de 14 iulie 2020 și motivarea recursului la 04 septembrie 2020, este în termen.

Prin referința depusă la data de 27 octombrie 2020, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a solicitat respingerea recursului, ca fiind neîntemeiat (f.d.199-204, vol.II).

Prin încheierea din 21 octombrie 2020 a Curții Supreme de Justiție recursul depus de Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari a fost numit pentru examinare în complet din 5 judecători (f.d.198, vol.II).

Conform art. 247 Cod administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează și soluționează recursul fără ședință de judecată.

În speță, Completul nu consideră oportun de a cita participanții la proces și reprezentanții acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele invocate în recurs, deoarece criticele recurenteii Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari au fost expuse cu suficientă claritate.

Din considerentele enunțate, instanța de recurs respinge pretenția recurenteii privind citarea participanților la proces pentru a se expune asupra litigiului.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recurs, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa integral hotărârea primei instanțe și parțial decizia instanței de apel, în partea respingerii cererii de chemare în judecată depuse de Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari, și emiterea în această parte a unei noi decizii cu privire la admiterea acțiunii, în rest, decizia instanței de apel se menține, din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 248 alin. (1) lit. c) Cod administrativ, examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție casează integral decizia instanței de apel și emite o nouă decizie.

Totodată, conform art. 22 alin. (1) Cod administrativ, autoritățile publice și instanțele de judecată competente cercetează starea de fapt din oficiu. Acestea stabilesc felul și volumul cercetărilor și nu sânt legate nici de expunerile participanților, nici de cererile lor de reclamare a probelor.

Iar, potrivit art. 194 alin. (1) și (2) Cod administrativ, în procedura în prima instanță, în procedura de apel și în procedura de examinare a recursurilor împotriva încheierilor judecătorești se soluționează din oficiu probleme de fapt și de drept.

În procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.

La rândul său, aplicabile litigiului sunt și prevederile art. 244 alin. (2) în coroborare cu art. 231 alin. (2) Cod administrativ, conform cărora pentru procedura de recurs se aplică corespunzător prevederile cap. III din cartea a treia, dacă din prevederile

prezentului capitol nu rezultă altceva. Pentru procedura în apel se aplică corespunzător prevederile cap. II din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.

La acest capitol, Completul reține și prevederile art. 219 alin. (1) – (3) Cod administrativ, potrivit cărora instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți. Instanța de judecată depune eforturi pentru înlăturarea greșelilor de formă, explicarea cererilor neclare, depunerea corectă a cererilor, completarea datelor incomplete și pentru depunerea tuturor declarațiilor necesare constatării și aprecierii stării de fapt. Instanța de judecată indică asupra aspectelor de fapt și de drept ale litigiului care nu au fost discutate de participanții la proces.

Articolul 224 alin. (1) lit. b) Cod administrativ prevede că, examinând acțiunea în contencios administrativ în fond, instanța de judecată adoptă hotărâre în baza unei acțiuni în obligare, anulează în tot sau în parte actul administrativ individual de respingere a solicitării sau o eventuală decizie adoptată în procedura prealabilă și obligă autoritatea publică să emită un act administrativ individual, dacă revendicarea pretenției reclamantului de emitere a actului este întemeiată.

Din materialele cauzei rezultă că la 17 aprilie 2001 Ministerul Justiției al Republicii Moldova i-a eliberat Galinei Chirinciuc Licența nr. 159, care servește drept temei pentru exercitarea atribuțiilor funcției de notar pe teritoriul mun. Chișinău (f.d. 28, vol. I).

Prin ordinul Ministerului Justiției al Republicii Moldova nr. 87 din 27 martie 2006 „Cu privire la suspendarea activității notarului privat Galina Chirinciuc, mun. Chișinău” s-a suspendat începând cu 10 martie 2006 în baza cererii, activitatea notarului privat Galina Chirinciuc (teritoriul de activitate mun. Chișinău), în legătură cu exercitarea unei funcții publice (f.d.79, Vol.I).

Prin ordinul Ministerului Justiției al Republicii Moldova nr. 431 din 21 noiembrie 2006 „Cu privire la modificarea ordinului nr. 87 din 27 martie 2006” s-a modificat punctul 1 al ordinului ministrului justiției nr. 87 din 27 martie 2006, prin substituirea sintagmei „începând cu data de 10 martie 2006” cu sintagma „începând cu data de 20 februarie 2006” (f.d.80, Vol.I).

Prin ordinul Ministerului Justiției al Republicii Moldova nr. 266 din 17 iulie 2009 „Cu privire la reînvestirea cu împuterniciri notarul privat Galina Chirinciuc”, s-a reînvestit notarul privat Galina Chirinciuc (teritoriul de activitate mun. Chișinău) cu împuterniciri pentru desfășurarea activității notariale, s-a efectuat mențiunea în Registrul de stat al notarilor despre reluarea activității și s-a restituit sigiliul (f.d.81, vol. I).

Prin ordinul Ministerului Justiției al Republicii Moldova nr. 276 din 27 iulie 2010 „Cu privire la suspendarea activității notarului public Galina Chirinciuc” s-a suspendat în baza cererii, activitatea notarului privat Galina Chirinciuc (teritoriul de activitate mun. Chișinău) pentru perioada aflării împreună cu soțul în misiune diplomatică, începând cu data de 03 august 2010 (f.d.78, Vol.I).

Prin ordinul Ministerului Justiției al Republicii Moldova nr. 245 din 10 aprilie 2017 „Cu privire la suspendarea activității notarului Galina Chirinciuc” s-a suspendat activitatea notarului Galina Chirinciuc (teritoriul de activitate mun. Chișinău) pe perioada aflării împreună cu soțul în misiune diplomatică (f.d.83, Vol.I).

Prin ordinul Ministerului Justiției al Republicii Moldova nr. 808 din 09 octombrie 2017 „Cu privire la reînvestirea cu împuterniciri de exercitare a activității notariale”, notarul Galina Chirinciuc (teritoriul de activitate mun. Chișinău) s-a reînvestit cu împuterniciri de exercitare a activității notariale, începând cu 09 octombrie 2017, cu efectuarea mențiunii în Registrul de stat al notarilor despre reluarea activității (f.d.26, vol. I).

Prin scrisoarea nr. 04/13969 din 18 decembrie 2017, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a informat-o pe Galina Chirinciuc că în temeiul art. 42 alin. (1) și alin. (2) al Legii nr. 69 din 14 aprilie 2016 cu privire la organizarea activității notarilor, în anul 2018, odată cu împlinirea vârstei de 65 de ani, va deveni subiect sub incidența normei legale prenotate. Respectiva încetare a activității notarului atrage implicit angajamentul de a organiza optim activitatea notarială pe care o realizează în cursul anului curent, astfel încât către atingerea vârstei respective să fie deja definitivitate toate acțiunile ce sunt reglementate de Legea nr. 69 din 14 aprilie 2016 cu privire la organizarea activității notarilor (f.d. 40, Vol.I).

Prin scrisoarea nr. 02/nj din 18 ianuarie 2018, Galina Chirinciuc a exprimat dezacordul cu scrisoarea Ministerului Justiției nr. 04/13969 din 18 decembrie 2017 (f.d. 41-42, vol. I).

Prin scrisoarea nr. 05/1188 din 01 februarie 2018 Ministerul Justiției al Republicii Moldova, cu referire la adresarea Galinei Chirinciuc nr. 02/mj din 18 ianuarie 2018, i-a comunicat că își reiterează poziția expusă în scrisoarea nr. 04/13969 din 18 decembrie 2017 (f.d. 43, vol. I).

Prin ordinul Ministerului Justiției al Republicii Moldova nr. 298 din 02 mai 2018, semnat de secretarul general de stat Anatolie Munteanu „Cu privire la încetarea activității Notarului Galina Chirinciuc”, s-a constatat atingerea vârstei de 65 ani de către notarul Galina Chirinciuc (teritoriul de activitate mun. Chișinău). S-a încetat activitatea notarului Chirinciuc Galina, ca urmare a atingerii vârstei de 65 ani, cu radierea acestuia din Registrul de Stat al Notarilor. În termen de 15 zile de la data aducerii la cunoștință a prezentului ordin, Galina Chirinciuc va prezenta Ministerului Justiției dovada ce confirmă distrugerea ștampilei, iar în termen de 3 zile va asigura transmiterea către Camera Națională a legitimației de notar. Galina Chirinciuc este obligată în termen de o lună de la data aducerii la cunoștință a prezentului ordin să predea Camerei Notariale arhiva activității notariale ordonată conform legislației (f.d. 27, vol. I), ordinul fiind publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova la data de 11 mai 2018 (f.d.55, vol. I).

Nefiind de acord cu ordinul nr. 298 din 02 mai 2018, la 16 mai 2018 Galina Chirinciuc a expediat în adresa Ministrului Justiției al Republicii Moldova contestație, prin care a solicitat revocarea acestuia (f.d. 34, vol. I), aceasta fiind recepționată de către pârât la 17 mai 2018, fapt confirmat prin avizul de recepție anexat (f.d. 35, vol. I).

Totodată, la 16 mai 2018 Galina Chirinciuc a expediat în adresa Guvernului Republicii Moldova cerere prealabilă, prin care a solicitat admiterea cererii și anularea ordinului Ministerului Justiției al Republicii Moldova nr. 298 din 02 mai 2018 (f.d.29-32, Vol.I)

Prin răspunsul nr. 05/1164 din 22 mai 2018, expediat la 23 mai 2018, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a respins cererea prealabilă a Galinei Chirinciuc din 17 mai 2018, cu privire la anularea ordinului nr. 298 din 02 mai 2018, ca fiind nefondată și lipsită temei juridic (f.d. 36-36A, vol. I).

La 20 iunie 2018, Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari a depus prezenta cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova și Anatol Munteanu, secretar general de stat în cadrul Ministerului Justiției al Republicii Moldova.

Fiind investită cu judecarea cauzei în fond, prima instanță a ajuns la concluzia că cererea de chemare în judecată depusă de către Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari urmează a fi respinsă ca neîntemeiată.

Examinând cauza în ordine de apel și recurs, Curtea de Apel Chișinău a respins apelul și recursul depus de Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari împotriva încheierii și hotărârii din 06 decembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

Cu referire la cererea de recurs depusă de Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari împotriva încheierii din 06 decembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău sediul Râșcani, instanța de apel a notat că soluția primei instanțe din încheierea contestată nu prejudiciază fondul litigiului, fiind impusă de modificările normelor legale.

Prin urmare, argumentele invocate precum că soluția primei instanțe de a declara inadmisibile pretențiile reclamantei față de Secretarul general de Stat limitează dreptul Galinei Chirinciuc de acces la instanță, sunt nefondate.

Or, prima instanța examinând fondul litigiului nu a lăsat fără apreciere argumentele reclamantei legate de acțiunile secretarului general de stat întreprinse la emiterea actului administrativ contestat, însă ținând cont de modificările operate în legislație la intrarea în vigoare a Codului administrativ, prima instanță corect a stabilit că pretențiile reclamantei înaintate personal împotriva Secretarului General de Stat, urmează a fi apreciate ca pretenții împotriva autorității publice din numele căreia ultimul a acționat, deoarece acesta nu a întreprins acțiuni din nume propriu. Acest fapt nu înseamnă că argumentele reclamantei au fost lăsate fără examinare. La fel, declararea inadmisibilității acțiunii în partea respectivă, nu servește temei de respingere a acțiunii ca fiind formulată împotriva pârâtului necorespunzător.

În motivarea soluției privind respingerea cererii de apel depusă împotriva hotărârii primei instanțe, instanța de apel a invocat dispozițiile art. 42 alin. (1) lit. e), alin. (2), (5), (6), art. 70 alin. (4) și (5) ale Legii nr. 69 din 14 aprilie 2016 cu privire la organizarea activității notarilor.

Astfel, instanța ierarhic inferioară a notat că prima instanță just a concluzionat asupra legalității ordinului contestat de încetare a activității de notar în privința Galinei Chirinciuc, la atingerea vârstei de 65 de ani.

Totodată, instanța de apel a respins ca neîntemeiată opinia apelantei, că sunt greșite argumentele primei instanțe indicate în pct. 63-70 din actul judecătoresc contestat, deoarece acestea nu au nici o legătură cu obiectul cauzei, întrucât notarul Chirinciuc Galina era/este în drept de a-si continua activitatea de notar în baza licenței deținute, iar aserțiunile instanței de fond precum că norma de drept nu ar fi reglementat faptul continuării activității de notar pe o perioadă nedeterminată, nu constituie decât o interpretare eronată a legii.

Aici instanța de apel a menționat că licența pentru desfășurarea activității de notar i-a fost eliberată Galinei Chirinciuc la data de 17 aprilie 2001, iar în astfel de circumstanțe sunt greșite argumentele apelantei-reclamantei, precum că în speță sunt aplicabile prevederile art. 6 din Legea nr. 1153 din 11 aprilie 1997 cu privire la notariat în redacția anterioară: „În baza cererii sale, notarul este confirmat în funcție de ministrul justiției pe un termen nelimitat, la propunerea Consiliului Uniunii Notarilor, după ce face dovada îndeplinirii cerințelor indicate la art.4”. De asemena, instanța de apel a reiterat că, făcând trimitere la norma legală enunțată, în redacția Legii din anul 1997, apelanta nu a ținut cont de faptul că, prin Legea nr. 944-XIV din 21 aprilie 2000 pentru modificarea și completarea Legii cu privire la notariat, s-a modificat și s-a completat Legea nr. 1153-XIII din 11 aprilie 1997 cu privire la notariat (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.94-97 din 03 august 2000), astfel că în urma modificărilor art. 6 din Legea nr. 1153/1997, în vigoare de la 03 august 2000, acesta avea următorul conținut: „Candidații care au îndeplinit condițiile prevăzute la art. 4 sînt confirmați în funcția de notar prin ordinul ministrului justiției”, adică prin această modificare s-a exclus sintagma „pe un termen nelimitat”.

Așadar, instanța de apel a concluzionat că odată ce notarul Galina Chirinciuc, a fost confirmată în funcție de notar ulterior intrării în vigoare a modificărilor art. 6 din Legea nr.1153-XIII din 11 aprilie 1997 cu privire la notariat, licența pentru desfășurarea activității notariale fiindu-i eliberată la 17 aprilie 2001, sunt lipsite de temei argumentele acesteia că are dreptul de a desfășura activitate de notar pe un termen nelimitat. Or, odată ce Legea care reglementa activitatea notarială, la data numirii acesteia în funcție, nu indica expres perioada pentru care persoana a fost confirmată în funcția de notar, Ministerul Justiției corect a stabilit că în astfel de circumstanțe, sunt aplicabile prevederile Legii noi, care reglementează aspectul dat.

La fel, nefondate instanța de apel a catalogat trimiterile apelantei la practica judiciară pe un caz considerat similar, și anume decizia irevocabilă a Curții Supreme de Justiție emisă în cauza „Dohoher Eugenia vs Ministerul Justiției, dosar nr. 3ra-404/19”.

La acest capitol, instanța ierarhic inferioară a notat că, prin decizia la care face referire apelanta a fost anulat ordinul Ministerului Justiției de încetare a activității notariale a notarului Galina Chirinciuc. Însă, această cauză nu poate fi apreciată ca un caz similar, întrucât în cauza respectivă, notarul a fost confirmat în funcție la data de 23 iunie 1998, adică înaintea operării modificărilor în Legea nr. 1153 din 11 aprilie 1997 cu privire la notariat, în timp ce în prezenta speță Galina Chirinciuc a obținut licența de notar în anul 2001, adică ulterior intrării în vigoare a Legii nr. 944

din 21 aprilie 2000, prin care a fost exclus din art. 6 din Legea nr. 1153-XIII din 11 aprilie 1997 cu privire la notariat, sintagma „pe un termen nelimitat”.

Totodată, instanța de apel a respins ca nefondat argumentul apelantei, precum că secretarul general de stat nu a fost împuternicit de a semna Ordinul de încetare a activității notarului Galina Chirinciuc.

În susținerea concluziei sale, instanța de apel a indicat că în conformitate cu prevederile art. 27 alin. (5) din Legea cu privire la Guvern (în vigoare la data de 02 mai 2018, data semnării ordinului contestat), secretarul general de stat sau secretarii de stat ai ministerului al cărui ministru este absent, îl înlocuiesc doar în activitățile de administrare a treburilor curente ale ministerului, necesare pentru realizarea obiectivelor și direcțiilor strategice ale ministerului, determinate de ministru pornind de la programul de activitate al Guvernului.

Prin urmare, luând în considerare că în perioada 02-06 mai 2018, în baza Hotărârii Guvernului nr. 401 din 25 aprilie 2018, ministrul justiției a fost în deplasare, făcând parte din delegația moldovenească în legătură cu participarea domnului Pavel Filip, Prim-ministru, la cea de-a patra Reuniune a Consiliului de Asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană, este evident că ministrul a fost în imposibilitate de a semna personal ordinul respectiv, iar prin prisma prevederilor art. 27 din Legea Guvernului, secretarul general de stat a fost împuternicit de a exercita aceste atribuții.

În final, instanța de apel a notat că odată ce s-a constatat că actul administrativ contestat - Ordinul cu privire la încetarea activității notarului Galina Chirinciuc, nr. 298 din 02 mai 2018, a fost emis cu respectarea prevederilor legale în vigoare, prima instanța corect a respins pretenția reclamantei despre anularea actului respectiv.

Totodată, instanța de apel a relevat că prima instanță just a respins și pretenția privind stabilirea faptului încălcării drepturilor Galinei Chirinciuc, prin prisma încălcării principiului nediscriminării, egalității în fața legii, aplicării diferențiate a legii și hărțuirii, prin restabilirea situației anterioare încălcării drepturilor sale, or, pretenția respectivă este subsecventă celei de anulare a actului administrativ contestat. Iar, cazurile la care face trimitere reclamanta, nu sunt similare celei din prezenta speță, întrucât notarii nominalizați au fost confirmați în funcție înaintea operării modificărilor art. 6 din Legea nr. 1153 din 11 aprilie 1997 cu privire la notariat.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție analizând materialele dosarului în coraport cu normele juridice ce guvernează raportul juridic litigios, ajunge la concluzia că concluziile instanței de apel și primei instanțe privind respingerea cererii de chemare în judecată a Galinei Chirinciuc expuse în hotărârile judecătorești sunt în contradicție cu materialele cauzei, iar circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei nu au fost constatate sau elucidate pe deplin.

Prima instanță și instanța de apel, la examinarea cauzei, au aplicat eronat normele de drept material și nu au dat o apreciere corespunzătoare probelor administrate la actele cauzei.

În susținerea acestei concluzii, instanța de recurs menționează următoarele.

Conform art. 1 alin. (2) al Legii contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000 (în vigoare la data emiterii ordinului contestat), orice persoană care

se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, se poate adresa instanței de contencios administrativ competente pentru a obține anularea actului, recunoașterea dreptului pretins și repararea pagubei ce i-a fost cauzată.

Articolul 14 alin. (1) al Legii contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000 (în vigoare la data emiterii ordinului contestat), statua că persoana care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, printr-un act administrativ va solicita, printr-o cerere prealabilă, autorității publice emitente, în termen de 30 de zile de la data comunicării actului, revocarea, în tot sau în parte, a acestuia, în cazul în care legea nu dispune altfel.

Conform art. 16 alin. (1) al Legii contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000 (în vigoare în perioada de referință), persoana care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, printr-un act administrativ și nu este mulțumită de răspunsul primit la cererea prealabilă sau nu a primit nici un răspuns în termenul prevăzut de lege, este în drept să sesizeze instanța de contencios administrativ competentă pentru anularea, în tot sau în parte, a actului respectiv și repararea pagubei cauzate.

Articolul 8 alin. (1) al Legii cu privire la organizarea activității notarilor nr. 69 din 14 aprilie 2016 stipulează că notarul este exponentul puterii de stat, împuternicit în modul stabilit de lege în baza licenței și a ordinului de învestire cu împuterniciri.

Sub acest aspect, Colegiul reiterează că reclamantei Galina Chirinciuc la 17 aprilie 2001 i-a fost eliberată licența nr.159 pentru desfășurarea activității notariale.

Conform art. 42 alin. (1) al Legii cu privire la organizarea activității notarilor nr. 69 din 14 aprilie 2016, activitatea notarului încetează în următoarele cazuri: a) depunerea cererii în acest sens; b) decesul notarului; c) declararea notarului ca fiind dispărut fără veste sau decedat; d) retragerea licenței; e) atingerea vârstei de 65 de ani; f) necorespunderea acestuia condițiilor prevăzute la art.8 alin.(3) lit. a), b), h) și i); g) anularea licenței.

Conform alin. (2) al aceluiași articol, încetarea activității notarului se dispune prin ordin al ministrului justiției din oficiu, la cererea notarului sau la cererea Camerei Notariale.

La acest capitol, instanța de recurs precizează că la emiterea ordinului de încetare a activității notarului Galina Chirinciuc, au fost aplicate prevederile Legii cu privire la organizarea activității notarilor nr. 69 din 14 aprilie 2016, în vigoare din 26 februarie 2017.

În această ordine de idei, instanța de recurs relevă că Galina Chirinciuc, activează în baza licenței nr. 159 din 17 aprilie 2001. Iar, la acel moment, erau în vigoare prevederile Legii cu privire la notariat nr. 1153-XIII din 11 aprilie 1997, ulterior abrogată la 21 februarie 2003 prin Legea nr.1453-XV din 08 noiembrie 2002 cu privire la notariat.

Conform art. 14 alin. (1) al Legii cu privire la notariat nr. 1153-XIII din 11 aprilie 1997, în vigoare la data confirmării reclamantei în funcția de notar, licența pentru activitate notarială este eliberată de Ministerul Justiției, în baza deciziei Comisiei de calificare, persoanelor care au susținut examenul de calificare.

Conform art. 21 alin. (1) lit. a)- h) al Legii cu privire la notariat nr. 1153-XIII din 11 aprilie 1997, în vigoare la data confirmării reclamantei în funcție de notar, activitatea notarului încetează: la cerere; în cazul constatării incapacității de muncă, în condițiile legii; prin excludere din profesie, dispusă ca sancțiune disciplinară, în condițiile prezentei legi; în cazul incapacității profesionale constatate în urma unor inspecții repetate; în cazul când sentința a rămas definitivă sau a fost comisă o încălcare a eticii notarului; în cazul în care notarul nu mai îndeplinește condițiile prevăzute la art.4; în caz de deces; în caz de retragere a licenței.

Articolul 13 alin. (1) al Legii cu privire la notariat nr. 1453-XV din 08 noiembrie 2002, în vigoare în perioada de referință, stipula că licența pentru activitate notarială se eliberează de Ministerul Justiției pe un termen nelimitat, în baza ordinului ministrului justiției. Licența eliberată se înregistrează în Registrul de Stat al Notarilor, ținut de Ministerul Justiției.

Conform art. 16 alin. (1) lit. a)-f) al Legii cu privire la notariat nr. 1453-XV din 08 noiembrie 2002, în redacția în vigoare până la 06 martie 2009, stipula că activitatea notarului încetează în cazul: depunerii cererii; necorespunderii condițiilor prevăzute la art.9; decesului; condamnării de către instanța de judecată printr-o hotărâre definitivă pentru săvârșirea cu intenție a unei infracțiuni; declarării lui dispărut fără veste sau declarării morții lui; retragerii licenței.

Prin Legea nr. 300-XVI din 25 decembrie 2008, în vigoare din 06 martie 2009, pentru modificarea și completarea Legii nr. 1453-XV din 08 noiembrie 2002 cu privire la notariat, a fost completat art. 16 alin. (1) cu litera g) cu următorul cuprins: “g) atingerii vârstei de 65 de ani.”

Conform art. 70 alin. (4) al Legii cu privire la organizarea activității notarilor nr.69 din 14 aprilie 2016, în vigoare din 26 februarie 2017, persoanele care, la data intrării în vigoare a prezentei legi, dispun de licență pentru activitatea notarială au dreptul să activeze în continuare ca notari în baza acesteia.

Deși, textul de lege citat stabilește expres despre dreptul persoanei de a continua activitatea în funcția de notar în baza licenței deținute, la data intrării în vigoare a prezentei legi, pârâtul Ministerul Justiției al Republicii Moldova contrar prevederilor legale precitate a emis la 02 mai 2018 ordinul nr. 298 privind încetarea activității notarului Galina Chirinciuc ca urmare a atingerii vârstei de 65 de ani. Or, ordinul a fost emis în temeiul art. 42 alin.(1) lit. e) și alin.(6), (7) din Legea nr. 69 din 14 aprilie 2016 cu privire la organizarea activității notarilor, în vigoare din 26 februarie 2017.

De altfel, art. 6 alin. (1) Cod civil, în redacția în vigoare la data emiterii ordinului contestat, prevedea expres că legea civilă nu are caracter retroactiv. Ea nu modifică și nici nu suprimă condițiile de constituire a unei situații juridice constituite anterior, nici condițiile de stingere a unei situații juridice stinse anterior.

În ceea ce vizează alegațiile instanței de apel cu referire la art. 6 alin. (3) Cod civil precum că ar fi corectă concluzia primei instanțe referitor la neaplicabilitatea speței a prevederilor Legii cu privire la notariat nr. 1153-XIII din 11 aprilie 1997, ulterior abrogată la 21 februarie 2003 prin Legea nr.1453-XV din 08 noiembrie 2002 cu privire la notariat, Colegiul menționează că art. 70 alin. (4) al Legii cu privire la organizarea activității notarilor nr. 69 din 14 aprilie 2016, în vigoare din 26 februarie 2017, citat

anterior, indică expres despre dreptul persoanei de a continua activitatea în funcția de notar în baza licenței deținute, la data intrării în vigoare a prezentei legi.

Prevederi similare se conțineau și în art. 87 alin. (1) din Legea nr.1453-XV din 08 noiembrie 2002 cu privire la notariat.

Or, art. 6 alin. (3) Cod civil, în redacția în vigoare până la data de 01 martie 2019, stipula că de la data intrării în vigoare a legii noi, efectele legii vechi încetează, cu excepția cazurilor în care legea nouă prevede altfel.

Respectiv, în circumstanțele relevate, este evident că notarul Galina Chirinciuc era în drept de a continua activitatea de notar în baza licenței deținute, iar aserțiunile instanței de apel precum că norma de drept nu a reglementat faptul continuării activității de notar pe o perioadă nedeterminată, nu constituie decât o interpretare eronată a legii efectuată de instanța de apel.

În acest context, instanța de recurs apreciază ca fiind relevante argumentele recurente precum că licența i-a fost eliberată pe un termen nelimitat în baza ordinului intimatului, care nu a fost anulat sau modificat.

Or, art. 13 alin. (1) al Legii cu privire la notariat nr. 1453-XV din 08 noiembrie 2002, evocat anterior, prevedea că licența pentru activitate notarială se eliberează de Ministerul Justiției pe un termen nelimitat.

Subsecvent, instanța de recurs notează că pentru prima dată censul de vârstă până la care notarii își pot continua activitatea a fost introdus prin Legea nr.300-XVI din 25 decembrie 2008 și aceste prevederi au fost supuse controlului constituționalității.

În acest sens, Colegiul evocă și pct. 5 al hotărârii Curții Constituționale nr. 30 din 23 decembrie 2010 pentru controlul constituționalității art.16 alin. (1) lit. g) din Legea nr.1453-XV din 08 noiembrie 2002 „Cu privire la notariat”, cu modificările și completările ulterioare, în care s-a indicat precum că potrivit Codului civil, legea civilă nu are caracter retroactiv. Ea nu modifică și nici nu suprimă condițiile de constituire a unei situații juridice constituite anterior (art.6 alin.(1)). În conformitate cu prevederile art.87 din dispozițiile finale și tranzitorii ale Legii cu privire la notariat, persoanele care la data intrării în vigoare a legii dispun de licență pentru activitate notarială au dreptul să activeze în continuare ca notari în baza acestor licențe.

La fel, Curtea Constituțională a relevat că prevederea despre încetarea activității notarului în cazul atingerii vârstei de 65 ani intră în coliziune cu prevederile legii privind eliberarea licenței pentru activitatea notarială pe un termen nelimitat (art.13 alin.(1)), numirea notarului pentru o durată nedeterminată (art.20 alin.(1)). Prevederea art.16 alin.(1) lit. g) din Legea cu privire la notariat privind încetarea activității notarului la vârsta de 65 de ani este aplicabilă notarilor investiți cu împuterniciri de exercitare a activității notariale ulterior intrării în vigoare a Legii nr.300-XVI din 25 decembrie 2008 pentru modificarea și completarea Legii cu privire la notariat. Totodată, potrivit art.20 alin.(1) din Legea cu privire la notariat, notarul nu poate fi destituit decât în temeiul legii.

De altfel, conform aceeași hotărâri a Curții Constituționale, destinate Parlamentului Republicii Moldova, privind necesitatea asigurării coerenței prevederilor Legii cu privire la notariat, s-a menționat despre faptul că „în procesul examinării cauzei Curtea Constituțională a constatat unele neconcordanțe între prevederile Legii

cu privire la notariat. Astfel, în sensul prevederilor art.9, art.12 alin.(3), art.13 alin.(1) din Legea cu privire la notariat, dreptul persoanei la exercitarea activității de notar, investirea acesteia cu împuterniciri de exercitare a activității notariale legal nu sânt limitate în timp; licența pentru activitate notarială se eliberează pe un termen nelimitat în baza ordinului ministrului justiției, iar potrivit art.20 alin.(1) din Lege, în conformitate cu garanțiile legale ale activității sale, notarul este numit pentru o durată nedeterminată și nu poate fi destituit decât în temeiul legii.

În baza dispozițiilor finale și tranzitorii ale Legii cu privire la notariat (art.87), persoanele care la data intrării în vigoare a acestei legi (8 februarie 2003) dispun de licență pentru activitate notarială au dreptul să activeze în continuare ca notari în baza acestor licențe.

Litera g) din alin.(1) art.16 al Legii, însă stipulează că activitatea notarului încetează în cazul atingerii vârstei de 65 de ani.

De remarcat, că prevederile menționate despre investirea persoanelor cu împuterniciri notariale (art.12 alin.(3)), privind licența pentru activitate notarială (art.13 alin.(1)), garanțiile activității notarului (art.20 alin.(1)) au fost modificate prin aceeași Lege, prin care art.16 alin.(1) a fost completat cu lit.g).

Potrivit Legii nr.780-XV din 27 decembrie 2001, actele legislative trebuie să respecte condițiile legalității, accesibilității, preciziei, odată intrat în vigoare, actul legislativ este executoriu și aplicabil tuturor subiecților de drept. Apărarea drepturilor, libertăților, intereselor legitime ale cetățenilor, egalitatea și echitatea socială, precum și compatibilitatea cu legislația comunitară constituie o condiție obligatorie a oricărui act legislativ, care trebuie să corespundă dispozițiilor constituționale și să fie în concordanță cu cadrul juridic existent. La elaborarea, adoptarea și aplicarea actului legislativ urmează a fi respectate principiile de bază ale legiferării precum sânt oportunitatea, coerența, consecvența și echilibrul între reglementările concurente, consecutivitatea, stabilitatea și predictabilitatea normelor juridice ș.a. (art.3 alin.(1), (2); art.4 alin.(2), (3) lit.a), b), art.5 alin.(1), (2) lit.a).”

Având în vedere cele enunțate, instanța de recurs conchide că este eronată concluzia instanței de apel privind aplicabilitatea în speță a prevederilor Legii nr. 69 din 14 aprilie 2016 cu privire la organizarea activității notarilor. Or, această Lege a intrat în vigoare la 26 februarie 2017, cu excepția capitolului VII, care a intrat în vigoare la 26 august 2016, iar reclamanta a obținut dreptul de a desfășura activitatea de notar sub imperiul prevederilor Legii nr. 1153-XIII din 11 aprilie 1997, care nu a prevăzut un termen determinat pentru desfășurarea activității notariale, sau încetarea activității la împlinirea unei anumite vârste.

Referitor la marja de apreciere a statelor privind alegerea vârstei de pensionare și mecanismul aplicării acesteia, conform jurisprudenței CtEDO, invocată de instanța de apel și de intimat în referința depusă, instanța de recurs menționează că la caz este esențial de a determina legea aplicabilă litigiului dedus judecătii. Or, în speță, în esență, nu se contestă însăși censul de vârstă, dar aplicarea retroactivă a legii civile, în condițiile în care legea nu are prevederi exprese în acest sens.

În continuare, ținând cont de la aserțiunile recurente, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de

contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră oportun de a preciza și faptul că la data confirmării în funcție a notarului Galina Chirinciuc pe termen limitat la 17 aprilie 2001, erau în vigoare prevederile Legii cu privire la notariat nr. 1153-XIII din 11 aprilie 1997, ulterior abrogată la 21 februarie 2003 prin Legea nr.1453-XV din 08 noiembrie 2002 cu privire la notariat, care în art. 21 alin. (1) sus-citat și ulterior în art. 16 alin.(1) au prevăzut exhaustiv temeiurile de încetare a activității notarului care sunt similare în ambele texte de lege. Or, unul din acestea fiind retragerea licenței, iar censul de vârstă nu era un temei de încetare a activității notarului la data confirmării pe termen nelimitat.

De altfel, Colegiul reiterează că lit.g) la art. 16 referitor la censul de vârstă de 65 de ani, a fost introdusă în baza Legii nr. 300-XVI din 25 decembrie 2008, în vigoare din 06 martie 2009-data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Aici instanța de recurs consideră relevante argumentele recurenteii că actele legislative reținute de către intimat și instanța de apel produc efecte juridice doar pentru situațiile juridice create după introducerea modificărilor sau după caz a adoptării actului legislativ și intrării în vigoare a acestora.

Conform art. 54 al Constituției al Republicii Moldova, în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sânt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției. Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24. Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

În acest context, prin prisma argumentelor recurenteii referitor la faptul că s-a admis existența unei situații în care niște persoane, deși aflate la egalitate din punct de vedere al faptelor și al dreptului, beneficiază de un alt fel de tratament, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție menționează că CtEDO reamintește că orice diferență de tratament nu implică automat încălcarea art.14 din convenție. Trebuie stabilit că persoanele aflate în situații similare sau comparabile în materie beneficiază de un tratament preferențial și că această distincție nu are nicio justificare obiectivă sau rezonabilă (Stubblings și alții împotriva Marii Britanii, hotărârea din 22 octombrie 1996, Culegere 1996-IV, pct. 72).

În altă ordine de idei, instanța de recurs precizează că nu au fost identificate anumite situații, care ar fi determinat aplicarea prevederilor noi ale Legii și restrângerea Galinei Chirinciuc a dreptului la muncă ce presupune un salariu, care este un drept patrimonial în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 la CEDO.

Conform art. 1 din Protocolul nr. 1 la CEDO, orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi privat de proprietatea sa decât din cauza unei utilități publice și în condițiile prevăzute de lege și principiile generale

ale dreptului internațional. Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului pe care îl dețin statele de a pune în vigoare legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosirea bunurilor în conformitate cu interesul general sau pentru a asigura plata impozitelor sau altor contribuții sau amenzilor.

Or, Curtea Europeană a Drepturilor Omului și, anterior, Comisia Europeană a Drepturilor Omului au stabilit câmpul de aplicare al articolului 1 din Protocolul nr. 1 prin intermediul unei succesiuni de hotărâri, în care a arătat, în principiu, care sunt tipurile de drepturi garantate de textul convențional, altfel spus, care este sensul noțiunii autonome de „bun” în sensul Convenției.

De altfel, articolul 1 din Protocolul nr. 1 al CEDO, consacră dreptul la respectarea bunurilor. Jurisprudența CtEDO în materie, statuează clar că „recunoscând fiecăruia dreptul la respectarea bunurilor sale, articolul 1 garantează, în substanță, dreptul la proprietate”.

În cauza Oneryildiz c. Turciei din 30 noiembrie 2004, Curtea amintește că noțiunea de „bunuri” din art. 1 din Protocolul 1 are o valoare autonomă și că anumite drepturi și interese care constituie active, pot fi considerate ca „drepturi de proprietate” și, deci, „bunuri” în sensul acestei dispoziții.

În cauza Dogan ș.a. c. Turciei din 29 iulie 2004, a evidențiat că privarea oricăror surse care constituiau câștigul de bază al reclamantilor, face implicit ca art. 1 din Protocolul 1 să servească unei garanții concrete și efective a dreptului de a-și câștiga viața prin muncă.

Prezintă relevanță și faptul că activitatea notarială se desfășoară pe bază de licență eliberată de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, care în cazul reclamantei a fost eliberat pe un termen nelimitat, iar o licență constituie un bun în sensul articolului 1 din Primul Protocol adițional la Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale în funcție de faptul dacă deținătorul licenței are o „speranță rezonabilă și legitimă în privința valabilității în timp a licenței și a posibilității de a continua să obțină beneficii din exercitarea unei activități în baza acestei licențe”.

Conform jurisprudenței CEDO, lipsirea de aceasta constituie o interferență în dreptul de a se bucura de proprietate, care este garantat de articolul 1 din Primul Protocol (a se vedea: Pudas v. Suedia, hotărîrea din 27 octombrie 1987, Tre Tractores Aktiebolag v. Suedia, hotărîrea din 07 iulie 1989, Rosenzweig and Bonded Warehouses Ltd. v. Polonia, hotărîrea din 28.07.2005, Bimer SA v. Moldova, hotărîrea din 10 iulie 2007, Megadat.com SRL v. Republica Moldova, nr.21151/04, 08 aprilie 2008, Bercut SRL v. Republica Moldova, nr.32247/07, 06 decembrie 2011).

Astfel, CtEDO reamintește că art. 1 din Protocolul nr. 1 cere înainte de toate și mai ales ca o ingerință a autorității publice în beneficierea de dreptul la respectarea bunurilor să fie legală. În special, alineatul doi al acestui articol, recunoscând statelor dreptul de a reglementa folosirea bunurilor, impune condiția ca acest drept să fie exercitat prin punerea în vigoare a „legilor”, principiul legalității presupunând existența unor norme de drept intern suficient de accesibile, precise și a căror aplicare este previzibilă (a se vedea, mutatis mutandis, Broniowski împotriva Poloniei [GC], nr.31443/96, paragraful 147).

În altă ordine de idei, ingerința în dreptul de proprietate trebuie să vizeze nu numai un „scop legitim” conform „interesului general” ci și să păstreze un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul vizat de orice măsură aplicată de stat, inclusiv măsurile destinate să reglementeze folosirea bunurilor. Este ceea ce exprimă noțiunea de „echilibru just” de păstrat între cerințele de interes general ale comunității și imperativele apărării drepturilor fundamentale ale persoanei.

Or, în speță Legea care ar reglementa scopul legitim și ar legifera ingerința a fost adoptată ulterior confirmării notarului Galina Chirinciuc în funcția de notar pe un termen nelimitat și respectiv eliberarea licenței, la fel, pe un termen nelimitat. În acest sens, art. 13 alin. (1), citat anterior, al Legii cu privire la notariat nr. 1453-XV din 08 noiembrie 2002, Lege care a abrogat Legea cu privire la notariat nr. 1153- XIII din 11 aprilie 1997, stipula că licența pentru activitate notarială se eliberează de Ministerul Justiției pe un termen nelimitat.

Astfel, în concluzie instanța de recurs conchide că acțiunea înaintată de Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari este întemeiată, bazată pe argumente relevante, legale și incontestabile, motiv din care urmează a fi admisă.

În ceea ce vizează soluția instanței de apel, prin prisma jurisprudenței CtEDO invocate, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție menționează că instanța ierarhic inferioară nu a încercat decât să justifice aplicarea censului de vârstă, limitare ce ar fi determinată de obiectivele statului legate de optimizarea utilizării forței de muncă în ramurile economiei naționale, precum și faptul că censul de vârstă pentru exercitarea anumitor activități nu ar trebui privită ca o încălcare a dreptului constituțional la muncă sau ca o discriminare, însă a evitat de a răspunde argumentelor reclamantei referitor la incidența normelor aplicate la emiterea ordinului contestat și aplicarea retroactivă a acestora.

Or, instanța de apel nu a generalizat decât acest aspect, remarcând că art. 70 alin.(4) din Legea cu privire la organizarea activității notarilor nr. 69 din 14 aprilie 2016 nu ar indica la activitatea notarului pe un termen nedeterminat. De altfel, aplicarea retroactivă a legii civile la emiterea ordinului contestat a fost unul din principale motive invocate la depunerea cererii de chemare în judecată.

Din considerentele expuse supra și având în vedere că hotărârea primei instanțe și decizia instanței de apel, în partea respingerii acțiunii depuse de Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari au fost adoptate cu aplicarea și interpretarea eronată a normelor de drept material, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a casa hotărârea din 06 decembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani și decizia din 08 iulie 2020 a Curții de Apel Chișinău în partea respingerii cererii de chemare în judecată depuse de Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari și în această parte de a emite o nouă decizie de admitere a acțiunii. În rest, decizia instanței de apel, în partea respingerii recursului depus de Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari împotriva încheierii din 06 decembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani se menține.

În conformitate cu 258 alin (3), 248 alin. (1) lit. c) Cod administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul depus de Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari.

Se casează hotărârea din 06 decembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani și decizia din 08 iulie 2020 a Curții de Apel Chișinău în partea respingerii cererii de chemare în judecată depuse de Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari și în această parte se emite o nouă decizie prin care:

Se admite cererea de chemare în judecată depusă de Galina Chirinciuc împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova și Anatol Munteanu, secretar general de stat în cadrul Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la anularea actului administrativ și constatarea faptului încălcării drepturilor.

Se anulează ordinul Ministerului Justiției al Republicii Moldova nr.298 din 02 mai 2018 privind încetarea activității notarului Galina Chirinciuc.

În rest, decizia instanței de apel, în partea respingerii recursului depus de Galina Chirinciuc, reprezentată de avocatul Constantin Lazari împotriva încheierii din 06 decembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani se menține.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

judecătorii

Maria Ghervas

Iurie Bejenaru

Nicolae Craiu

Nina Vascan